

P.Z. br. 407/4

HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNICA CENTRA I GLAS-a

Zagreb, 16. veljače 2023.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Amandmani na Konačni prijedlog Zakona o kazalištima, P.Z. br. 407

Temeljem članka 196 Poslovnika Hrvatskog sabora, na Konačni prijedlog Zakona o kazalištima, P.Z. br. 186, podnosimo sljedeće

AMANDMANE

Amandman 1.

U članku 18. stavak 4. mijenja se i glasi:

„Intendanta nacionalnog kazališta na prijedlog kazališnog vijeća imenuje i razrješava predstavničko tijelo osnivača, odnosno sporazumno predstavnička tijela osnivača kada nacionalno kazalište ima više osnivača“.

Obrazloženje:

Nacionalna kazališta ustanove su u kulturi od iznimnog značaja za lokalnu i regionalnu samoupravu ili Republiku Hrvatsku. Obrazloženje predlagatelja kako se ovakvim prijedlogom „želi izbjeći politikanstvo“ u predstavničkim tijelima osnivača paradoksalno je, jer se upravo ovakvim prijedlogom zakona omogućuje izravan utjecaj politike na imenovanje i razrješavanje intendantata nacionalnih kazališta. Posebno opasnim ovakav prijedlog postaje u sprezi s drugim predloženim odredbama ovog Prijedloga zakona, napose čl. 23, 26 i 27 jer se osim imenovanja i razrješavanja intendanta ista ovlast izvršnom tijelu daje i za imenovanje i razrješavanje članova kazališnih vijeća ili podnošenje godišnjih izvješća čime se izravno u ruke izvršne vlasti, odnosno jedne osobe gradonačelnice ili gradonačelnika, stavlja cijela vertikala upravljačke i nadzorne strukture nacionalnog kazališta. Uz izostanak rasprave o izvješćima u predstavničkom tijelu smatramo da su predložene odredbe korak unazad u smislu demokratskih dosega kao i transparentnog poslovanja nacionalnih kazališta te otvaranje puta za potencijalni izravni utjecaj politike na najniže razine poslovanja bez mogućnosti odgovarajuće stručne kontrole ili neovisnog nadzora. Sinergijski učinak prebacivanja nadležnosti imenovanja i razrješavanja na dvije upravljačke razine uz manji stupanj transparentnosti rasprave o izvješćima smatramo potpunim izostankom bilo kojeg mehanizma kontrole nad zakonitošću rada uprave i s tim povezanog upliva politike u upravljanje kazalištima od strane javnosti.

Amandman II.

U članku 19. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine čiji su osnivači županije, Grad Zagreb, gradovi i općine imenuje i razrješava predstavničko tijelo osnivača na prijedlog kazališnog vijeća“.

U stavku 3. riječ „izvršna“ mijenja se u „predstavnička“.

Obrazloženje:

Isto kao amandman br. I.

Ovakvim prijedlogom zakona, prebacivanjem ovlasti s predstavničkog tijela na izvršnu vlast, omogućuje se izravan utjecaj politike na imenovanje i razrješavanje intendantata nacionalnih kazališta. Prebacivanja nadležnosti imenovanja i razrješavanja na dvije upravljačke razine uz manji stupanj transparentnosti rasprave o izvješćima smatramo potpunim izostankom bilo kojeg mehanizma kontrole nad zakonitošću rada uprave i s tim povezanog upliva politike u upravljanje kazalištima od strane javnosti.

Amandman III.

U članku 19., stavku 8. iza riječi „Hrvatska“ dodaju se riječi „s najmanje jednom polovinom udjela“.

Obrazloženje:

Smatramo nepravednim da ministarstvo nadležno za kulturu u ime Republike Hrvatske u slučajevima kada Republika Hrvatska ima manjinski udio u osnivačkim pravima jednostrano imenuje i razrješava ravnatelja javnog kazališta. Navedena odredba postoji u trenutno važećem zakonu i sada je izbačena čime se ostali (većinski) suosnivači stavljaju u nepovoljan položaj.

Amandman IV.

U članku 22. dodaje se stavak 2. koji glasi:

„Za vrijeme trajanja mandata intendant, odnosno ravnatelj javnog kazališta i javne kazališne družine može djelovati unutar organizacije kojoj je na čelu također samo uz suglasnost kazališnog vijeća i na temelju mandatnog programa rada temeljem kojeg je imenovan“

Stavak 2 postaje stavak 3.

Obrazloženje:

U proteklom razdoblju izuzetno aktualno postalo je pitanje djelovanja čelnika ustanove u samoj ustanovi. Naime, postojeći zakon i ova predložena odredba novog zakonskog prijedloga opravdano uređuje umjetničko djelovanje intendanta, odnosno ravnatelja kazališta ili kazališne družine izvan kazališta kako bi se spriječile moguće zloupotrebe položaja i ovlasti u smislu pogodovanja ili zbog fizičkog odsustva iz kazališta zbog djelovanja na drugom mjestu. Međutim, praksa je pokazala da je problematično i djelovanje unutar kazališta iz razloga što je intendant, odnosno ravnatelj u izravnoj poziciji da sam odlučuje o svom angažmanu unutar

kazališta. Na ovaj način u poziciji je sebi priskrbiti značajnu materijalnu korist, ali i, što je možda i veći problem, značajnu nematerijalnu korist u smislu dobivanja projekata i stvaranja umjetničkih životopisa koji su izuzetno značajni za osobni položaj na tržištu. Istovremeno, nije pravedno u potpunosti zabraniti takvo djelovanje jer je doista moguće da intendantima ili ravnateljima budu i izuzetni umjetnici čije umjetničke kreacije želimo vidjeti. Stoga predlažemo dodatak postojećem prijedlogu zakona koji bi intendantima i ravnateljima omogućio djelovanje, ali samo ukoliko je ono unaprijed predviđeno u mandatnom planu temeljem kojeg je i dobiveno imenovanje i uz potvrdu kazališnog vijeća kao neovisnog nadzornog mehanizma. Ovakav prijedlog spriječio bi moguće zloupotrebe položaja i ovlasti i potencijalne nepoštene prakse u ovom smislu. Obrazloženje predlagatelja da je takva praksa u drugim europskim i svjetskim kazalištima prisutna može se prihvatiti, ali uz transparentno uvođenje mehanizma koji bi učinkovito regulirao nepoželjne anomalije prilikom primjene takve prakse.

Amandman V.

U članku 23., stavku 2., iza riječi „Hrvatska“ dodaju se riječi „s najmanje jednom polovinom udjela“. Riječ „izvršno“ mijenja se u riječ „predstavničko“.

Obrazloženje:

Isto kao amandman br. 1.

Ovakvim prijedlogom zakona, prebacivanjem ovlasti s predstavničkog tijela na izvršnu vlast, omogućuje se izravan utjecaj politike na imenovanje i razrješenje intendantata nacionalnih kazališta. Prebacivanja nadležnosti imenovanja i razrješenja na dvije upravljačke razine uz manji stupanj transparentnosti rasprave o izvješćima smatramo potpunim izostankom bilo kojeg mehanizma kontrole nad zakonitošću rada uprave i s tim povezanog upliva politike u upravljanje kazalištima od strane javnosti. Ova je izmjena posebno važna ukoliko ostanu na snazi odredbe u kojima intendante, odnosno ravnatelje, imenuje izvršno tijelo i ukoliko ne postoji obaveza podnošenja godišnjih izvješća predstavničkom tijelu. Dodatno, ograničava se mogućnost ministarstva nadležnog za kulturu da u ime Republike Hrvatske u slučajevima kada Republika Hrvatska kao suosnivač ima manji udio u osnivačkim pravima, samostalno imenuje i razrješuje članove kazališnog vijeća. Naime, smatramo nepravednim da temeljem manjinskog udjela u osnivačkim pravima koji primjerice može biti i samo 1%, ministarstvo ima jedinu nadležnost u imenovanjima članova kazališnog vijeća iz redova svih drugih (većinskih) osnivača. Ova odredba o najmanje jednoj polovini udjela postojala je u prethodnom zakonu, a sada je izbačena, čime se brojni drugi suosnivači stavljaju u nepovoljan položaj.

Amandman VI.

U članku 23., stavku 5., iza rečenice „Za člana kazališnog vijeća može se imenovati osobu koja ima završen diplomski sveučilišni ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili s njim izjednačen studij.“, dodaje se rečenica: „Iznimno se za člana kazališnog vijeća može imenovati osobu koja nema završene spomenute studije, ali je umjetničke struke za koju ne postoji studij visoke stručne spreme na području Republike Hrvatske“

Obrazloženje:

Pojedini kazališni umjetnici iz čijih redova se može birati član kazališnog vijeća u sistematizaciji radnih mjesta nemaju obvezu visoke stručne sprema, a za pojedine struke, primjerice balet, niti ne postoji visoka stručna sprema. Slijedom navedenog, po ovom prijedlogu zakona baletni umjetnik ne može biti član kazališnog vijeća čak ni ukoliko bi, primjerice, bio istaknuti nacionalni umjetnik. U navedenom smislu predlaže se dopuna ovakve odredbe.

Amandman VII.

Članak 26. mijenja se i glasi:

„(1) Javna kazališta i javne kazališne družine dužne su podnijeti godišnje izvješće o ostvarenju programskog i financijskog poslovanja predstavničkom tijelu osnivača te uvijek na njegov zahtjev ili zahtjev izvršnog tijela osnivača.

(2) Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu dužno je podnijeti izvješće iz stavka 1. ovoga članka ministarstvu nadležnom za kulturu i Skupštini Grada Zagreba te uvijek na njihov zahtjev ili zahtjev izvršnog tijela Grada Zagreba.

(3) Izvješće iz stavka 1. ovoga članka podnosi intendant, odnosno ravnatelj uz obvezno dostavljanje mišljenja kazališnog vijeća“.

Obrazloženje:

Istovjetno amandmanu br. 1. Podnošenje godišnjih izvješća o radu isključivo nadležnom upravnom odjelu predstavlja korak unazad u transparentnosti rada i poslovanja kazališta jer će izostati svaka mogućnost strukturirane rasprave. Iako je činjenica da u prijedlogu ovog Zakona ne postoji prepreka za podnošenje izvještaja predstavničkom tijelu, ne postoji niti obaveza pa je za očekivati da do rasprave u predstavničkom tijelu neće ni doći. U kombinaciji s imenovanjem intendanta, odnosno ravnatelja, ali i članova kazališnog vijeća samo od strane izvršnog tijela osnivača, kako je predloženo i do sada obrazloženo, ovakav prijedlog nije prihvatljiv niti koristan za kazališta.

Amandman VIII.

Članak 27. mijenja se i glasi:

„(1) Ako kazališno vijeće ne prihvati godišnje programsko i financijsko izvješće intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, predstavničko tijelo osnivača može intendanta, odnosno ravnatelja razriješiti dužnosti prije isteka mandata.

(2) Predstavničko tijelo osnivača ne može razriješiti intendanta, odnosno ravnatelja prije isteka mandata ako su javno kazalište i javna kazališna družina financijski i programski poslovali u okviru osnovnog programskog i financijskog okvira za mandatno razdoblje koji je odredio osnivač prilikom natječaja za izbor intendanta, odnosno ravnatelja, odnosno ako su kazalište i kazališna družina poslovali u okviru godišnjeg financijskog i programskog plana koji je usvojilo kazališno vijeće.

(3) Predstavničko tijelo osnivača ne može razriješiti intendanta, odnosno ravnatelja zbog neprihvatanja godišnjeg programskog i financijskog izvješća ako je na ostvarenje godišnjeg financijskog i programskog plana utjecala viša sila, odnosno odluka osnivača kojom je mijenjan opseg ili smjernice programa, odnosno ako sam osnivač nije do kraja proračunske godine osigurao sva ugovorena sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine.

(4) Predstavničko tijelo osnivača razriješit će intendanta, odnosno ravnatelja ako se u svom radu ne pridržava mandatnog plana odnosno financijskog, programskog ili kadrovske plana temeljem kojeg je imenovan ili je pravomoćno osuđen za počinjenje kaznenog djela koje je nanijelo štetu poslovanju ili ugledu javnog kazališta i javne kazališne družine.

(5) Prije donošenja odluke o razrješenju, intendantu, odnosno ravnatelju mora se pružiti

mogućnost očitovanja o razlozima razrješenja.

(6) U slučaju razrješenja iz stavka 1. ovoga članka, predstavničko tijelo osnivača može razriješiti i članove kazališnog vijeća koje je imenovalo.

(7) Odredbe stavaka 1. do 6. ovoga članka primjenjuju se i na Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, a razrješenje intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu obavlja tijelo propisano člankom 18. ovoga Zakona“.

Obrazloženje:

Sukladno amandmanu br. 1 mijenja se riječ „izvršno“ u „predstavničko“ kako bi se osigurala ujednačenost pravnih odredbi unutar zakonskog prijedloga.

Također, u stavku 4. iza riječi „ako“ dodaje se „se u svom radu ne pridržava mandatnog plana odnosno financijskog, programskog ili kadrovskog plana temeljem kojeg je imenovan ili“. S obzirom da ovaj zakonski prijedlog sve više propisuje situacije u kojima se intendant, odnosno ravnatelj ne može razriješiti, predlaže se i navođenje realne situacije u kojima bi osnivač morao imati ovlasti razriješiti ga. Naime, moguće je da intendant ili ravnatelj radi unutar postavljenih financijskih okvira, ali tijekom mandata ostvaruje potpuno drugačiji program ili kadrovira suprotno mandatnom planu. U takvim trenucima omogućuje se osnivaču da pravovremeno reagira i temeljem ovog prijedloga razriješiti intendant, odnosno ravnatelja.

Amandman IX.

U članku 34., stavku 1., iza riječi „trajanja,“ brišu se riječi „,ili programske cjeline dužeg trajanja, odnosno sezone“.

Obrazloženje:

Mnogo je prijepora izazvao ovakav zakonski prijedlog iz nekoliko razloga. Prije svega rad u kazalištu ostvaruju kazališni umjetnici i drugi kazališni radnici. Jasno je da kazališni umjetnici, ukoliko u kazalištu djeluju umjetnički, mogu svoj rad temeljiti i na autorskom ugovoru, odnosno autorskom ugovoru umjetnika (uz potvrdu strukovne udruge). S druge strane, kazališni radnici koji nisu umjetnici svoj rad mogu temeljiti na ugovoru o djelu. Međutim, postoje trenutci u kojima i kazališni umjetnici ostvaruju rad za poslove koji nisu autorski pa je nužno osigurati mogućnost da se i s njima, u određenim okolnosti, sklopi ugovor o djelu. Ono što je ipak problematično je činjenica da se ovakvim zakonskim prijedlogom omogućuje sklapanje ugovora o djelu ili ugovora o autorskom radu za „programske cjeline dužeg trajanja, odnosno sezone“. Ovakav prijedlog svakako nije u duhu Zakona o radu koji takve ugovore tretira kao jednokratne, a praksa je pokazala da vrlo često upravo sklapanjem „duljih“ ugovora o djelu ili autorskih ugovora predstavlja prikriveno zaposlenje i izbjegavanje sklapanja ugovora o radu. Osim toga, prijedlog je neodređen i nejasan u vremenskom i opisnom smislu pa se predlaže da se kao nepotreban i obriše.

Amandman X.

U članku 35. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Ugovor o radu na određeno vrijeme kazališni umjetnici u javnim kazalištima i javnim kazališnim družinama sklapaju u pravilu na četiri godine, a iznimno na razdoblje ne kraće od jedne godine“.

Obrazloženje:

Sukladno amandmanu br. 9 smatramo da izraz „kraće razdoblje“ nije dobar. Ukoliko se radi o jednokratnim projektima sklapa se ugovor o djelu ili o autorskom radu (ovisno o vrsti posla), a sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme koji ostvaruju zaposlenje po pozivu ili temeljem natječaja mora osigurati barem određeno minimalno trajanje takvog ugovora kako bi se, između ostalog, spriječila zloupotrebe ili izjednačavanje ugovora o radu s jednokratnim ugovorima o djelu ili autorskom radu.

Amandman XI.

U članku 36., stavku 2., riječi „30 dana“ mijenjaju se i glase „3 mjeseca“.

Obrazloženje:

Sukladno amandmanu br. 10 regulira se obavještanje radnika o neproduženju ugovora o radu na određeno vrijeme s ciljem zaštite radnika i njegove prilagodbe za nove okolnosti na tržištu rada. Valja napomenuti da postojeći zakonski prijedlog u čl. 35 st. 1 trenutno predviđa sklapanje ugovora o radu i na razdoblje (neodređeno) kraće od 4 godine, pa je teoretski moguće da za ugovor sklopljen na 3 godine i 11 mjeseci obavijest o neproduženju ugovora bude samo 30 dana. Prijedlog od 3 mjeseca više bi odgovarao cjelokupnoj ideji zaštite umjetnika i mogućnosti njihove prilagodbe i potrage za novim zaposlenjem.

Amandman XII.

Članak 37. mijenja se i glasi:

„(1) Za kazališne umjetnike koji s javnim kazalištem ili javnom kazališnom družinom imaju sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme, obvezno se svake četiri godine provodi revizija umjetničkog djelovanja i doprinosa kako bi se utvrdilo mogu li i dalje sudjelovati u ostvarenju predviđenog repertoarnog plana (u daljnjem tekstu: revizija djelovanja).

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, kazališni umjetnici koji djeluju u javnom kazalištu ili javnoj kazališnoj družini i redovito sudjeluju u provedbi predviđenog repertoarnog plana sukladno ugovoru o radu ili je njihovo ne sudjelovanje rezultat bolesti, više sile ili jednostrane odluke poslodavca, ne podliježu reviziji djelovanja.“.

Obrazloženje:

U javnoj raspravi vrlo često se čuje izrazito negativan stav prema izrazu „procjene sposobnosti umjetničkog djelovanja i doprinosa“. Osim što je takav izraz izuzetno neprikladan, jer se osoba koja se negativno ocjeni u takvom postupku mogla nazvati nesposobnom za proizvodnju umjetnosti, mišljenja smo da je nemoguće procijeniti nečiju sposobnost umjetničkog doprinosa u takvom kontekstu. Boljim smatramo izraz „procjene mogućnosti daljnjeg sudjelovanja u ostvarenju predviđenog repertoarnog plana“.

Nadalje, st. 2 ovog članka predviđa izuzeće od navedene revizije za one umjetnike koji „kontinuirano“ umjetnički djeluju. Smatramo da je izraz „kontinuirano“ izuzetno nedorečen i nejasan, ali i da otvara mogućnost nepravednih postupanja ukoliko neki umjetnik opravdano nije sudjelovao u provedbi repertoarnog plana primjerice uslijed bolesti ili više sile. Jednako tako, otvara se mogućnost osobnih osveta ukoliko umjetnik nije sudjelovao zbog namjernog onemogućavanja rada od strane poslodavca. Slijedom navedenog predlaže se promjena izraza i uvrštavanje riječi „ili je njihovo ne sudjelovanje rezultat bolesti, više sile ili jednostrane odluke poslodavca“ kako je i navedeno u amandmanu.

Amandman XIII.

Članak 38. mijenja se i glasi:

„(1) Reviziju djelovanja kazališnih umjetnika provodi stručno tijelo prema unaprijed propisanim kriterijima.

(2) Način rada i zadaće stručnog tijela iz stavka 1. ovoga članka kao i kriteriji za reviziju djelovanja propisuju se općim aktom kojeg donosi intendant, odnosno ravnatelj uz suglasnost kazališnog vijeća, a stručno tijelo se obavezno minimalno sastoji od umjetničkog ravnatelja, baletnog majstora, odnosno šefa dirigenta, zatim predstavnika strukovne udruge iz čijeg je područja djelovanja kazališni umjetnik te umjetnika člana umjetničkog ansambla.“

Obrazloženje:

Predložena revizija, ukoliko je zakonodavac želi ugraditi u zakon, morala bi biti provedena stručno, neovisno i po unaprijed određenim kriterijima. Minimum je to koji bi onemogućio potencijalne zloupotrebe i osobne osvete, a i koji proizlazi iz relevantnih istraživanja o evaluaciji radnika. Riječ „unaprijed“ onemogućila bi da se kriteriji za reviziju donesu neposredno prije revizije i bez znanja umjetnika, temeljem čega umjetnik u svom radu ne bi ni mogao aktivno sudjelovati u ostvarenju istih tijekom navedenog razdoblja.

Sastav tijela koje provodi reviziju, odnosno ovakva dopuna st. 2 ovog članka doslovno je prepisana iz obrazloženja ovog zakonskog prijedloga, str. 26. Naime, potpuno je nejasno zašto se takva odredba ne nalazi u zakonu, već samo u obrazloženju koji je pravno potpuno neobvezujući. Takvim načinom omogućuje se intendantima i ravnateljima da u razdoblju koje slijedi istu ignorira i imenuje tijelo potpuno drugačijeg sastava, bez određenih stručnih kompetencija ili potrebne razine objektivnosti i neovisnosti u radu. Smatramo da bi tekst obrazloženja trebao biti ugrađen u zakonsku odredbu kako je navedeno.

Amandman XIV.

U članku 39. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Ako stručno tijelo iz članka 38. stavka 1. ovoga Zakona utvrdi da kazališni umjetnik ne može dalje sudjelovati u ostvarenju predviđenog repertoarnog plana, intendant odnosno ravnatelj može predložiti isklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova nekog drugog radnog mjesta, ako za to postoji potreba.“

Obrazloženje:

Sukladno amandmanu br. 12 i čl. 37 zakonskog prijedloga s ciljem usuglašavanja terminologije.

Amandman XV.

U članku 53., u stavku 1. iza riječi „kazališnoj družini“ dodaje se „na puno radno vrijeme“, a iza riječi „poslove“ dodaje se „koji su u opisu njihovog radnog mjesta“.

Obrazloženje:

Izuzetno problematična i potencijalno neustavna zakonska odredba. Naime, namjera zakonodavca da ograniči umjetničko djelovanje izvan kazališta za kazališne umjetnike ili kazališnim radnicima da rade druge poslove izvan kazališta proizlazi iz odredbi koje uređuju zabranu natjecanja s poslodavcem sukladno Zakonu o radu. Međutim, ovakav prijedlog može se tumačiti kao potencijalno robovlasnički odnos u kojem neki zaposlenik mora intendanta ili ravnatelja pitati za apsolutno svaki rad, povremeni, honorarni, humanitarni ili volonterski kako bi izbjegao potencijalnu povredu iz radnog odnosa. Navedeno se može svjedočiti već i sada u praksi. Dodatni problem dolazi i u novim odredbama nedavno usvojenog Zakona o radu koji čak omogućuje i dodatni rad bez obveze suglasnosti s trenutnim poslodavcem. Ovaj zakonski prijedlog kontradiktoran je u navedenom smislu. Slijedom navedenog predlaže se preoblikovanje ove odredbe kako bi u potpunosti zaštitila kazališta, ali i omogućila kazališnim umjetnicima i radnicima potrebnu razinu ljudskih i radničkih prava i sloboda. Također, osigurava se mogućnost zaposlenika koji rade u nepunom radnom vremenu da posao mogu obavljati i kod drugog poslodavca jer trenutni prijedlog mogao bi se i u tom smislu tumačiti kao zabrana rada u ostatku radnog vremena.

S poštovanjem,

Predsjednica Kluba zastupnica
Anka Mrak-Taritaš

